

ci? ¿Que faci pintades, que tire traques...?

—*En el seu llibre, La biosfera. Entre la termodinàmica y el juego, comenta que «la vida és un experiment inacabat». ¿Per què?*

—Això significa que tot és possible dins de la vida. Hem d'interpretar aquesta frase no com que la vida és una cosa imperfecta. La vida és un sistema obert, sempre poden passar noves coses.

—*¿Què opina de la situació actual de l'Albufera?*

—Home, jo crec que l'Albufera és una cosa de poca importància. És una petita llacuna... Probablement la millor solució seria augmentar un poc el flux d'aigua. Malgrat que té molts metalls pesants acumulats, aquest no tenen uns efectes tan desastrosos com de vegades es diu.

—*¿Quines activitats ha realitzat durant el projecte i quins projectes està preparant?*

—En aquest moment sóc catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona. Aquesta primavera passada he explicat un curs a la Universitat de Califòrnia d'Ecologia teòrica. Però ara, cap al final de la vida, no tinc grans projectes.

—*¿Està a favor de les universitats privades?*

—¿De les privades? Fora d'Espanya, a favor, i aquí a Espanya també estaria a favor si n'hi hagués més. El que passa és que n'hi ha unes poques que en tenen el monopoli.

—*Creu que un professor d'universitat necessàriament ha d'investigar?*

—Sí, ho trobo absolutament necessari. Un dels escrits que tinc tracta aquest tema, i comento que si al saber no se li afegeixen constantment coses, aquest es degrada i a la llarga, si no fem investigació, el que passem als altres val molt menys del que hem rebut.

—*¿Per què existeixen tantes espècies? ¿És una cosa que cal esperar del procés evolutiu?*

—És simplement una de les propietats de la vida. La vida és un sistema que té la capacitat de recuperar de forma molt eficient l'augment d'entropia de tot l'entorn, de manera que la tendència de la vida és complicar les coses. Això és de manera general, i és precisament aquí on entra l'efecte de l'home, perquè s'oposa a aquesta tendència, ja que l'home té per costum fer anar molt de pressa les coses, per això és així inevitable que condueixi cap a una simplificació del món extern.

—*Margalef de Montsant és un poble del Priorat...*

—És clar. La meua família és d'allí.

Residències privades: més a prop del negoci que del servei social.

RESIDÈNCIES PER A VELL: SENSE LES CONDICIONS MÍNIMES

Magatzems de vells, un negoci en alça

Un informe recent de l'oficina del Defensor del Poble i de la comissió de drets humans del Senat espanyol exigia la regulació de les residències privades de la tercera edat. El buit legal existent en matèria de geriatria ha permès la proliferació d'un gran nombre de centres als Països Catalans que no reuneixen les condicions mínimes per garantir una vida digna als residents.

Vicent Mifsud Estruch

Si a Catalunya, on l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials s'encarrega de les residències geriàtriques des del 1987, s'han succeït les denúncies per irregularitats en el seu funcionament, en els darrers quatre anys, al País Valencià la situació no és millor: la nova llei de Serveis Socials de la Generalitat valenciana no ha satisfet gens els sindicats, els quals consideren que pot tractar-se d'una llei anticonstitucional. De fet, Comissions Obreres del País Valencià, CCOO-PV, ha recorregut al Defensor del Poble perquè presente recurs d'inconstitucionalitat.

A les Illes Balears encara no han estat transferides les competències en matèria de Serveis Socials i, per tant,

continua sent l'Institut Nacional de Servicios Sociales (INSERSO) qui se n'encarrega. Tot i això, les Illes són una de les zones de l'estat espanyol on hi ha menys places de centres assistencials per a la tercera edat per cada cent vells. Només un 1,6 —xifra que contrasta amb la mitjana de l'estat, de 2,4.

La dependència de les residències és ben diversa: n'hi ha que ho són de les diferents Diputacions i del Conseller Balear, de les Generalitats valenciana i catalana, d'algunes caixes d'estalvis —com ara la de les Balears, Sa Nostra, que compta amb un dels majors centres de l'illa de Mallorca, amb una capacitat de cent quaranta-dues places—, i també n'hi ha de municipals, d'altres regentades per ordres religioses i de privades; aquestes últimes

RAFA GIL

El Defensor del Poble ha demanat que es regulen les residències per a la tercera edat.

constitueixen la part més nombrosa als Països Catalans. A banda de les públiques, totes les altres estan regulades d'una manera semblant, malgrat les diferències que pugua haver-hi entre una residència privada com la de Nuestra Señora de Aguas Vivas de Carcaixent (la Ribera Alta), dotada amb una nombrosa plantilla de personal i amb capacitat per a cent residents, i qualsevol pis que pugua habilitar una sèrie d'estances per a recloure una dotzena de vells.

Assistència deficient

Aquesta manca de regulació ha dut a una proliferació, que sembla no tenir fre, de residències privades, entre les quals ha nascut una competència per aconseguir residents. I inclús segons denunciïn fonts de l'àrea de Serveis Socials de CCOO-PV, «per guanyar-se la gent major que necessiten per a omplir les seues habitacions, abarateixen els preus d'ingrés fins a límits baixíssims. Llavors han d'escurçar les despeses de manteniment dels vells. I això suposa menjars d'allò més frugals, eliminació d'alguna menjada diària com ara el berenar, disminució de l'assistència mèdica —en els casos que n'hi haja— i, fins i tot, inclusió de deficients mentals en les residències, com va passar el darrer mes de maig a la residència Valvidriera de Barcelona».

Residències per a la tercera edat als Països Catalans

Catalunya

Dependència	Nombre de residències	Places per a vàlids	Places per a assistits	Condicions econòmiques
ICASS (Nova Creació)	5	228	—	75% de la pensió
ICASS (Transferides d'INERSO)	6	959	272	75% de la pensió
Atorgades per la Generalitat a l'empresa GHERSA, SA	4	174 ²	—	Depèn del centre.
Privades ³	290	3.500	470	Quota fixa (mitjana 80.000)
Religioses ¹	121	2.050	300	Depèn del centre
Municipals	100	960	115	Gratuit, quota fixa o 75% de la pensió

1) Enguany se n'obriran dues més.

2) 15 d'aquestes places poden ser d'assistits, ja que estan a la disposició de tres hospitals.

3) Dades aproximades.

País Valencià

Dependència	Nombre de residències	Places per a vàlids	Places per a assistits	Condicions econòmiques
Conselleria de Treball i Seguretat Social	7	70	226	75% de la pensió
Conselleria de Treball i Seguretat Social (Transferides d'INERSO)	5	1.169	220	75% de la pensió
Diputació	2	40	—	75% de la pensió i/o quota fixa
Privades	125	2.800	500	Quota fixa (mitjana 70.000)
Religioses	50	2.000	—	Depèn de centres
Municipals	20	230	35	Depèn de centres (Gratuit, quota fixa o 75% de la pensió)

Illes Balears

Dependència	Nombre de residències	Places per a vàlids	Places per a assistits	Condicions econòmiques
INERSO	1	222	300	75% de la pensió
Caixes	1	142	—	75% de la pensió
Consells insulars	2	475	—	75% de la pensió
Religioses	10	431	—	75% de la pensió o quota fixa
Municipals	10	367	—	75% de la pensió
Comunitat autònoma	1	61	—	75% de la pensió
Privades	12	70	—	Quota fixa

Aquestes mateixes fonts han manifestat que l'arrel del problema està en la mancança d'hospitals per a crònics. Això fa que molts malalts que necessiten assistència continuada hagen de ser atesos per unes institucions que no necessiten sinó una llicència fiscal per a constituir-se en residències, i que s'ajusten a les normes d'hostaleria. «Pel que fa al País Valencià —afegeixen—, la total descoordinació entre la Conselleria de Sanitat i la de Treball i Seguretat Social ha produït que, mentre totes dues van passant-se la pilota de les competències en matèria de ge-

riatria i acusant-se mútuament de les deficiències assistencials, vagen concertant-se places en centres privats que subvencionen amb diners públics. L'administració crea, així, un cercle viciós del qual sembla impossible eixir: cal mantenir les places concertades, fet que suposa unes enormes despeses, i a pesar de tot, no hi ha diners per a crear-ne de públiques».

Les residències de la Generalitat valenciana i les de l'ICASS que van ser transferides per l'INERSO, com també les que té l'Institut a les Balears, són les que compten amb més mitjans as-

RAFA GIL

Una bona assistència pot costar més de 100.000 pessetes.

sistencials, i amb una millor infraestructura per a aconseguir la completa integració de les persones grans en els seus nous medis. Això no obstant, és gairebé impossible aconseguir una plaça en alguna d'aquestes residències. Fonts d'UGT han facilitat a EL TEMPS dades que, més aviat, fan ferredat: només un 40% de les persones que sol·liciten l'ingrés en un d'aquests centres públics poden entrar quan hi ha una vacant perquè falta algun dels residents. La resta, el 60%, o bé ha mort quan arriba el seu torn o està il·localitzable.

Vam conèixer casos tan durs com el d'un matrimoni de Carlet (Ribera Alta) (localitat on hi ha la major residència per a la tercera edat del País Valencià, amb 300 places per a residents vàlids i 220 per als que necessiten una assistència continuada) que va haver de passar un any en una residència a Palma amb la finalitat d'aconseguir prou antiguitat per a traslladar-se al centre del seu poble.

Això no ha d'estranyar ningú, si es té en compte que les llistes d'espera, malgrat atorgar prioritat a la gent més necessitada segons un barem oficial, continuen elaborant-se des de Madrid.

Pel que fa a les residències de creació pròpia de les Generalitats de Catalunya i València, pretenen, com indica el cap de Serveis Socials de la Conselleria de Treball i Seguretat Social, Joaquim Soler, crear un contrapunt als grans *monstres* arquitectònics com ara Carlet o Borriana (La Plana Baixa) fent centres de capacitat més re-

duïda que permeten als vells quedar-se en les localitats on han viscut tota la seua vida, a més d'aportar-los un medi favorable per a la convivència social. Però les noves residències tenen els mateixos problemes i també les deficiències de les seues germanes grans; i tenim la mostra de Silla (l'Horta Sud), on ja esperen 600 persones una de les 56 places que hi ha a la residència.

Totes aquestes residències públiques es financen amb el 75% de les pensions dels residents. Ara bé, tal com manté el president del patronat que gestiona la Residencia Nuestra Senora de Aguas Vivas, Rafael Escrivà, amb aquesta quantitat no n'hi ha prou per a mantenir un vell en un centre d'atenció, tot i que el cost real d'un llit en una residència pública «és un secret d'estat» de tan elevat com és. Joaquim Soler manté que no costa més de vuit mil pessetes diàries per resident vàlid, encara que admet que el manteniment d'un assistit es dispara fins a quantitats astronòmiques.

Una llei insuficient

La llei de Serveis Socials de la Conselleria de Treball i Seguretat Social de la Generalitat valenciana, recentment aprovada, assenyala en el seu article novè que «La titularitat dels Serveis Socials Especialitzats correspondrà indistintament a les administracions públiques i a les entitats públiques o privades amb intenció de lucre o sense». Aleshores, la llei valenciana declara clarament la impotència dels responsa-

bles de Serveis Socials per a resoldre el conflicte de les residències sense la col·laboració del sector privat. Llavors es recorre a unes entitats que, com que són empreses, han de rendibilitzar el seu negoci, el negoci dels vells. Unes ho fan cobrant preus ben cars —malgrat que el director de la residència Ballezol de València, Manuel Ballestero, diu que cap residència no és cara si hi ha gent que pot permetre's pagar-ne l'estada. I ell ho sap ben bé, perquè bona cosa de jubilats paguen tots els mesos de 120.000 a 200.000 pessetes per viure en els locals que ell dirigeix. D'altres, la majoria, cometen alguna irregularitat per abaratir costos. I unes últimes, poques però cada vegada més sovint, s'aprofiten dels vells o fins i tot, els maltracten. Aquests fets ocorren principalment a Catalunya, on en els darrers tres anys s'han tancat moltes residències: algunes perquè el propietari s'apropiava els diners dels vells —com ara la residència Palacete de Barcelona, on el propietari, Eduardo Correa Jiménez, va recollir sis milions de pessetes el 1986—, i altres per falta d'higiene o per intoxicacions dels residents.

Tot i que Alvaro Gil Robles insisteix en la necessitat d'una regulació de residències per a la tercera edat, la solució sembla llunyana. La majoria dels ancians que no disposen de les 70.000 pessetes mensuals, que és el preu mitjà dels centres als Països Catalans, seguiran condemnats a ser números en les llistes d'espera o a romandre sols al carrer. □